

The background of the book cover is a textured, painterly illustration. At the top, a large, soft pink and purple balloon floats against a blue sky. Below the balloon, there are swirling, ethereal clouds in shades of blue, green, and pink. At the bottom of the cover, the back of a dark-colored horse is visible, with its head turned slightly to the right. The overall mood is dreamlike and atmospheric.

SAARA TURUNEN

Hyeenan päivät

TAMMI

SAARA TURUNEN

Hyeenan
päivät



TAMMI

HELSINKI

Kirjoitustyötä ovat tukeneet Taiteen edistämiskeskus ja
WSOY:n kirjallisuussäätiö.



© Saara Turunen ja Tammi 2024
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-6019-8
Painettu EU:ssa

I

Olen Tukholmassa markkinoimassa kirjaani, kun eräänä aamuna hotellihenkilökunnalle ilmestyvät muovihanskat ja kasvomaskit. Siinä on jotakin pahaenteistä, mutta en anna sen häiritä rauhaani. Uutisissa on kyllä puhuttu uudesta viruksesta, joka on lähtenyt leviämään Kiinasta, mutta uskon sen olevan ohimenevää touhotusta. Toisaalta aamupalabuffetissa samojen juusto-ottimien käyttäminen muiden hotellivieraiden kanssa alkaa tuntua hiukan epämiellyttävältä. Kirjallisuustilaisuudet ovat kuitenkin täynnä ihmisiä, dj soittaa musiikkia ja ilmapallot lentävät kattoon.

Kotimatalla istun bussissa, kun näyttelijäystäväni soittaa. Hän on palaamassa Irlannista, jossa hän on ollut kuvaamassa televisiosarjaa. Hän kertoo, että Yhdysvaltain presidentti on sanonut sulkevansa rajat, amerikkalainen työryhmä on muuttunut pelokkaaksi ja näyttelijät lähetetty koteihinsa. Puhumme kiihtyneellä äänellä tästä kaikesta, tuntuu, että arjen keskelle on tullut jotakin uutta ja kummallista.

On mukavaa palata kotiin, olen hyvällä tuulella. Jääkaapissa ei tosin ole ruokaa, joten lähdän käymään kaupassa vain huomatakseni, että hyllyt on kaluttu tyhjiksi tomaattikastikkeesta ja vessapaperista. Muistan kaksi ruotsalaisnaista, jotka olivat puhuneet aamulla hotellin edessä. Ska du hamstra på kvällen? oli toinen kysynyt. Nyt ymmärrän mitä se tarkoitti.

Ryhdyn katselemaan uutisia. Katson herkeämättä, monta tuntia putkeen, ja pahat aavistukset valtaavat mieleni. Seuraavana päivänä hallitus pitää tiedotustilaisuuden. He ilmoittavat koulujen sulkemisesta ja liikenteen asteittaisesta alasajosta. Ulkomailla olevia suomalaisia kehoitetaan palaamaan kotimaahansa. Illalla isäni soittaa. No ne laittoivat sitten rajat kiinni, hän sanoo. Juu-u, minä vastaan. Pitää olla vaan varovaisesti sitten, sanoo isäni. Niin se vissiin on, minä totean.

Alan pelätä tartuntaa. Lukkiudun kotiini, pesen käsiäni, desinfioin pintoja ja pyyhin ovenkahvoja. Välillä muistan, että asun yksin ja ettei kukaan muu koske ovenkahvoihini, mutta jatkan toimiani silti. En käy enää kaupassa. Tilaan ruuat netistä. Desinfioin pakkaukset, kun nostelen niitä pahvilaatikoista. Käyn kävelyllä iltaisin, mutta puisto on täynnä ihmisiä ja minua inhottaa sellainen, että kaikki eivät ymmärrä väistää vaan kävelevät aivan läheltä, niin että heidän ominaistuoksunsa löyhähtää nenääni. Kuljen joka ilta saman reitin. Kävelen Merikadun laitaa ja pysähdyn hetkeksi katselemaan puistikossa kasvavaa suurta tammea. Jatkan matkaa kohti rantaa, ja hyinen alkukevään tuuli tunkeutuu takkini alle. Taivallan Café Ursulalle ja sieltä puistokujia mutkitellen takaisin kotiin. Tuijottelen lumen alta paljastuvaa nurmikkoa ja kuuntelen kevätuulessa liikahtelevien puiden narinaa.

Puhun mieheni kanssa puhelimesta. Hän on espanjalainen ja asuu Barcelonassa yhteisessä asunnossamme, jonne hän on nyt sulkeutunut. Ensin sielläkin on ostettu kaupat tyhjiksi, istuttu terassilla ja naureskeltu koko jutulle, mutta sen jälkeen kaduille ovat rantautuneet armeijan joukot ja ihmiset on ajettu koteihinsa. Ulkonaliikkumiskielto on tiukka. Kotoa saa lähteä vain hankkimaan välttämättömiä elintarvikkeita

tai hoitamaan tärkeitä työtehtäviä. Puistoissa ei saa kuljeskella, lenkkeily ja pyöräily on kielletty. Metrovuoroja vähennetään ja ne, jotka käyvät yhä työpaikallaan, joutuvat matkustamaan sinne toisiinsa kiinni liimaantuneina. Mies on töissä sairaalan arkistossa ja hän on onnekas, sillä hän saa tehdä töitä kotoa käsin. Vain kerran viikossa, yleensä keski-
viikkoisin, hänen tulee mennä sairaalalle ja työskennellä yksinään arkiston hämäryydessä. Kaikki arkiston työntekijät toimivat niin vuorotellen. Mies kertoo, että kauppaan on kilometrien jonot ja vartija päästää sisään yhden ihmisen kerrallaan. Täytyy olla maski ja kertakäyttöhanskat. Mies sanoo istuskelleensa parvekkeella ja katselleensa, miten äkäinen pieni ukko piti kuria korttelin asukkaille. Heti jos ukko näki jonkun liikkuvan kadulla, hän säntäsi keppeineen ulos ja komensi kulkijaa menemään takaisin sisälle. Millä oikeudella hän itse sitten tulee ulos jatkuvasti? minä tiedustelen. Omalla oikeudellaan, sanoo mies ja nauraa. Hän kertoo myös, että joka päivä parvekkeen alitse raahustaa nainen, joka hinaa tyhjää ostoskärriä perässään. Nainen kai teeskentelee olevansa kauppareissulla, vaikka kiertääkin vain korttelia. Kirkot on suljettu ja naapurin ikkunasta pauhaa televisiojumalanpalvelus kellon ympäri kuin myrsky.

Minun oli tarkoitus viettää kevät mieheni luona, mutta nyt en enää tiedä, milloin näen hänet seuraavan kerran. Lentoyhtiöt ovat joutuneet vaikeuksiin ja matkaliput kadonneet kuin tuhka tuuleen. Asia harmittaa minua ennen kaikkea siksi, että olemme haaveilleet lapsesta jo useamman vuoden ajan. Olemme yrittäneet, mutta mitään ei ole tapahtunut. Olemme käyneet hedelmöityshoitoihin erikoistuneella klinikalla Barcelonassa, mutta projekti on vaikuttanut liian kalliilta ja olemme lykänneet sitä tuon-
nemmas. Olemme tiedustelleet mahdollisuutta julkisen

puolen hoitoihin Espanjassa, mutta se ei ole onnistunut, sillä minä en asu vakituisesti maassa. Olen päätellyt, että Suomessa meille vastattaisiin samalla tavalla, sillä mieheni pysyvä osoite on Barcelonassa. Ja niinpä olemme syänneet asian sivuun. Siitä huolimatta se ei ole kaikonnut mielestäni lopullisesti vaan kummittelee takaraivossani alati. Lopulta olen tehnyt päätöksen. Olen ilmoittanut miehelleni, että palaisimme klinikalle mahdollisimman pian ja aloittaisimme hoidot. Niiden kanssa ei voisi enää vitkutella. Olen lähes neljäkymmentävuotias, aika on loppumassa, haaveet vaarassa valua hiekkaan, ja sitten yhtäkkiä kaikki tämä.

Otan yhteyttä Espanjan suurlähetystöön Suomessa. Tilitän tilannettani ja minua hävettää kertoa henkilökohtaisia asioita, mutta samaan aikaan minun on saatava tietää, voisinko matkustaa. Minua kehoitetaan olemaan yhteydessä Suomen suurlähetystöön Espanjassa, ja kun kirjoitan heille, he vastaavat, että minun tulisi olla yhteydessä Espanjan suurlähetystöön Suomessa. Lopulta rajavartiolaitos osaa kertoa, että Suomen kansalainen voisi aina poistua maastaan ja palata myös takaisin, mutta he eivät menisi takuuseen muiden maiden viranomaisista. Ennen kuin ehdin pidemmälle, espanjalaisissa uutisissa ilmoitetaan selkeästi, että raja on nyt suljettu, edes avioliitto tai oma asunto eivät olisi riittäviä syitä sen ylittämiseksi, vain kansalaisuus tai todistus vakituisesta asumisesta kävisivät, ja niitä minulla ei ole.

Valahdan epätoivon valtaan. Ymmärrän, että tilanne on todellakin vakava, että sellainen itsestäänselvä asia kuin Euroopan sisällä liikkuminen, on tällä haavaa kielletty. Koko elämäni on rakentunut sen varaan, että saatan mennä mieheni luokse milloin haluan, ja nyt koko korttitalo on romahtanut. Pahinta tilanteessa on se, ettei kukaan osaa kertoa, miten kauan se kestäisi, joitain viikkoja, kuukausia,

vaiko vuosia? Voisinko heittää toiveen lapsesta menemään? Mitä jos viimeinen mahdollisuuteni olisi nyt menetetty?

Minua ärsyttää, kun uutisissa puhutaan vain turisteista ja siitä, milloin he taas pääsisivät Mallorcalle ottamaan aurinkoa. Eikö kukaan ymmärrä, että ihmisillä voi olla lomailun lisäksi muitakin syitä liikkua paikasta toiseen? Ilta toisensa jälkeen huomaan istuvani sohvalla ja itkeväni. Soitan miehelleni ja itken niin paljon, että suustani tulee vain outoa elämellistä mölinää. Sitä kestää aikansa, kunnes niistä nenäni ja sanon, että puhutaan lisää huomenna, ja sitten menen nukkumaan.

Seuraavana päivänä pukeudun vanhaan toppatakkiini, kiedon huivin kaulaani ja lähdän jälleen kävelylle. Ohitan suuren tammen, katselen sen valtavaa oksistoa ja ajattelen, että puussa on jotakin kunnioitusta herättävää. Se on ollut täällä kauan, nähnyt sodat ja maailman myllerrykset mutta seissyt silti paikoillaan. Kuljen leikkipuiston viertä, saavun rantatielle ja mietin tilannettani. En ajattele, että elämäni olisi vaillinaista. Pidän työstäni taiteilijana. Muistan vuosien kulun ajatteleamalla, mitä teosta olen kulloinkin tehnyt. En tarvitse lasta täyttääkseni päiväni, mutta silti minua riivaa jokin. Halua on vaikea pukea sanoiksi, siinä on jotakin mykkää ja alkukantaista. Toivon, että minulla olisi jotakin sen sijaan että se puuttuu. En halua olla se, jolta puuttuu. Tyhjyyden tunne iskee eritoten juhlapyhien lähestyessä. Tekee mieli huokaista syvään, kun lapset tulevat palmusunnuntaina virpomaan ovelle, kun jouluna koristellaan kuusta tai kun on kesä ja järvi läikehtii. Lopulta kyse on kai tarkoituksesta. Olen löytänyt sen aina taiteestani. Olen vaa-
linut ja rakentanut teoksiani kuin ne olisivat olleet lapsiani. Mutta valmiiksi tultuaan ne ovat lennähtäneet pesästä ja niin kumma ontous on jälleen vallannut mieleni.

Nuorena en koskaan haaveillut perheestä. Poistuin vanhempieni nurkista varhain. Unelmoin vain siitä, että saisin olla vapaa ja kirjoittaa. Myöhemmin toiveissani olivat myös koti ja jonnekin kuuluminen, mutta en ajatellut, että siihen tarvittaisiin lapsia. Tiesin kyllä sanottavan, että lapset ovat lahja, mutta en toivonut sellaista itselleni. Terveystiedon tunneilta mieleeni oli jäänyt neuvo, jonka mukaan seksiä ei kannattaisi harrastaa ilman ehkäisyä, ellei haluaisi päätyä työntelemään nitiseviä lastenvaunuja pitkin nuhjuista kylänraittia liian varhain. Muistan varoittavan esimerkin kotikylästäni, yläasteella raskaaksi tulleen tytön, joka raahusti markettiin räikeässä toppatakissaan ja kasvoillaan paksu meikki. Eräs opettajamme puhui hänestä tuomitsevilla äänellä. Se on turha enää tuossa vaiheessa sitten kolkutella yliopiston ovia, hän sanoi. Missään ei mainittu sellaisesta, että joku saattaisi oikeasti haluta lapsia ja toisaalta ettei niitä välttämättä myöskään saisi. Vanhempieni puheista ymmärsin jo varhain, että työnteke oli se, mihin kannattaisi panostaa. Työstä sai kiitosta, rahaa ja kunniaa. Lastenteosta sai muodottoman keskivartalon ja ruman tuulipuvun. Ja niin minulle muodostuikin mielikuva, että touhuun ryhtyivät vain ne, jotka eivät olleet onnistuneet työssään tai elivät muuten vain merkillistä marginaalielämää, kuten vaikkapa lestadiolaiset. He olivat alituisesti raskaana, ajoivat kylänraittia asuntoautoillaan tai olivat matkalla Suviseuroihin. Joinakin syysaamuina heidän lapsensa ilmaantuivat ovellemme pyytämään kaurahiutaleita, sillä ne olivat heidän taloudestaan loppu. Lapsilla ei ollut kenkiä, ja yksi heistä raahasi vauvaa sylissään. He jäivät katselemaan televisiosta mitä tahansa ohjelmaa kuin huumattuina ja poistuivat vasta kun heitä tultiin hakemaan. Toki aina tasaisin väliajoin joku vanhempi herra ilmaantui valtakunnan lehdistöön

kertomaan, että kansalaisia tarvittaisiin lisää ja naisten olisi ryhdyttävä niitä synnyttämään, mutta se kuulosti niin keskiaikaiselta, etten millään voinut ajatella viestin olevan suunnattu minulle.

Kummallisinta oli se, että kaikesta tästä huolimatta näin, miten lähipiirini ihmiset pikkuhiljaa lisääntyivät. Eivätkä he olleet syrjäytyneitä, päinvastoin, suurimmalla osalla heistä meni melko hyvin. Mutta oli aivan kuin heidän puheensa ja tekonsa olisivat olleet täydellisessä ristiriidassa. Kukaan ei sanonut haluavansa lapsia. Joka puolella puhuttiin vain siitä, miten hankalia jälkeläiset olivat, miten paljon ne itkivät, valittivat ja kitisivät, miten pienokaiset olivat jatkuvasti sairaana ja kerryttivät vanhempiensa poissaoloja töistä. Ja miten lasten kanssa elämä typistyi sellaiseksi, että Crocsit jalassa ajettiin Prismaan, ja miten äitydessä saattoi epäonnistua niin monella eri tavalla, saattoi kasvattaa lapseltaan itsekkään hirviön, joka imi vanhempiensa voimavarat ja omaisuuden muttei antanut mitään tilalle, tai saattoi kasvattaa hänestä surkean nössön, joka pelasi videopelejä ja hautautui pitsalaatikoiden alle. Joka tapauksessa päädyin ajattelemaan näitä asioita yhä uudelleen. En ollut varma, oliko kysymys niin sanotusta biologisesta kellosta, en ollut oikein koskaan ymmärtänyt, mitä sillä tarkoitettiin. Mutta voi olla, että aloin vain hahmottaa elämän rajallisuuden ja sen, että aika oli käymässä vähiin. Tunsin enenevää pakokauhua, kun pohdin pientä ovea, joka häämötti tulevaisuuteni kynnyksellä ja joka olisi pian sulkeutumassa ikuisesti. Tilanteen peruuttamattomuus kuristi kurkkuani. Yltäkylläisessä elämässäni olin kai tottunut siihen, että kaikkea oli tarjolla loputtomasti.

Vaellan pitkin puistokäytävää, katselen oravaa, joka vilahtaa puunrunkoa ylös, ohitan suljetun jäätelökioskin ja

huomaan saapuneeni jälleen tutun leikkipuiston kulmaan. Siellä ei ole ketään, kiipeilyteline jököttää autiona ja kiikut liikahtelevat tuulessa. Jatkan kohti kotia, tervehdin ovella talonmiestä ja pujahdan lämpimään rappukäytävään. Illalla katselen taas uutisia. Ensin kotimaan uutiset, sitten sanomalehdet, sen jälkeen Espanjan televisiouutiset ja lopuksi Twitter. Barcelonassa karanteeni jatkuu. Kotimaassa jonotetaan yhä ämpäreitä kauppakeskuksessa ja käydään Lapissa laskettelemassa. Luen karaokebaarin omistajasta, joka kertoo desinfioidensa mikrofonin joka päivä. Ahdistukseni kasvaa. Toivon, että tännekin määrättäisiin ulkonaliikkumiskielto, ehkä tauti sen avulla saataisiin kuriin nopeammin.

*

Eräänä sunnuntaina havahdun siihen, että on tätini syntymäpäivä. Niinpä tartun puhelimeen ja soitan hänelle. Kuuntelen hälytysääntä kauan. Tiedän, että tädilläni kestää, kun hän nousee rollaattorin varaan ja köpsyttää puhelimen luokse.

Jokin aika sitten tätini oli kaatunut, maannut lattialla, ja vain vaivoin hän oli saanut soitettua ambulanssin vanhanaikaisella kännykällään. Hänet oli viety Laakson sairaalaan ja hänen lonkkansa oli leikattu. Menin katsomaan häntä. Muistan valkoisen huoneen ja tätini yllättyneen ilmeen kun astuin sisään. Hiivimme päivätilaan, jossa oli telkkari ja sen ääressä hieman tärähtäneen näköisiä ihmisiä kuin nuotion ympärille kerääntyneenä. Heillä oli yllään sairaalan kauhtuneet vaatteet. He katsoivat visailuohjelmaa ja jotkut heistä tervehtivät, kun kuljimme heidän ohitse kohti takimmaista pöytää. Tätini kertoi, että sairaalassa oli tiukka kuri, ei auttanut itku markkinoilla, kun kuntouttaja tuli huoneeseen. Ylös vain, huusi kuntouttaja, vaikka ei olisi

millään päässyt, vaikka jalkaan olisi koskenut niin, että silmissä sumeni, ylös vain ja sillä siisti. Oli hyvä nähdä tätiiä, vaikka rintaani puristikin koko ajan, ja sitten myöhemmin kun kuljin portaat alas ja palasin takaisin jäiselle pihalle en voinut välttyä siltä, että kyyneleet alkoivat valua. Jollakin tavalla se liittyi siihen kuriin ja ankaruuteen sekä tuon laitoksen funktionaalisiin rakennuksiin, joiden arkkitehtuuri sai ajattelemaan kansallissosialismia, ja noihin heiveröisiin ihmisiin laitoksen sisällä, sellaiseen tunteeseen, että tätini taisi olla ainut, jonka luona kävi edes joku.

Lopulta tätini vastaa. Hänen äänensä kuulostaa virkeältä. Onnittelen häntä ja tätini sanoo, että syntymäpäivät ne menevät ja tulevat joka vuosi itse kunkin kohdalla, että turha niistä on sen suurempaa numeroa tehdä. Kysyn, onko joku käynyt tädille kaupassa, ja tati kertoo, että hänen ystävänsä ja tämän mies olivat tuoneet viime viikolla suuren määrän kaikkea, että pakastin on nyt täynnä ruokaa. Hän mainitsee myös, että serkkuni oli aamulla jättänyt kukkia ja perunalastuja ovenkahvaan. Sitten hän puhuu hetken tyttärestään, joka asuu Italiassa, ja tyttärenpojasta, jonka täytyisi tulla Suomen armeijaan joidenkin kuukausien päästä, mutta saa nyt sitten nähdä onnistuuko tuo, tätini pohtii. Onhan tämä hieman kummallista, minä sanon. Juu, on se tosiaan, myöntää tätinikin. Hän kertoo ajatelleensa, että edellisen kerran oli tällainen tilanne, kun hän oli aivan pieni tyttönen ja oli sota ja istuttiin pimeässä pirtissä kuin hiiret, ja nyt sitten vanhoilla päivillä sama vielä uudestaan, hän toteaa. Niin, minä sanon ja lisään, että jos tädille tulisi pulaa jostakin, hänen olisi vain soitettava, voisin pyörällä lähteä käymään kaupassa tai missä tahansa. Voi kyllä minä pärjään, sanoo tätini. Hän kysyy, olenko ehtinyt kirjoitella viime aikoina, ja vastaan, että ehkäpä jotakin, mutta kestää vielä ennen

kuin tulee valmista. Tätini sanoo, että minun pitäisi tuoda hänelle uusi kirjani sitten kun se ilmestyisi, että hän odottaa sitä kovasti, ja minä lupaan tehdä niin. Kevätaurinko se niin kauniisti paistaa sisään ikkunasta, että eihän meillä ole hätäpäivää, tätini sanoo ja kiittää oikein paljon puhelusta sekä huolenpidosta, vaikka enhän minä ole mitään huolta pitänyt, kunhan soitin vain. Mutta saan silti hyvän mielen. Tätini valoisuus on tarttuvaa.

Puhelun päätyttyä katselen applikaatiota, jonka olen ladannut joitakin kuukausia sitten puhelimeeni. Siinä on kalenteri, johon voi merkitä kuukautiset ja josta saattaa tarkastella, mitkä päivät olisivat hedelmällisiä. Tänään on erinomainen mahdollisuus tulla raskaaksi, ilmoittaa applikaatio, ja päivämäärän kohdalla killuu punainen pallero. Korvissa humisee, kun ajattelen, miten aika valuu hukkaan. Katselen tulevia kuukausia ja sitä, mihin kohtaan otolliset päivät asettuisivat. Mietin, voisinko silloin jo matkustaa vai olisiko tilanne ennallaan. Lentolippuja ei edelleenkään voi varata. Yhtiöiden sivuilla on vain ilmoitus, jossa lukee, että lentoliikenne on toistaiseksi keskeytetty.

Illalla tuijotan Espanjan uutisia, kuolleiden määrät nousevat huimaa vauhtia, viime aikoina on menehtynyt seitsemänsataa ihmistä päivässä. Armeijan joukot hakevat sänkyihin unohtuneita ruumiita vanhainkodeista. Myöhemmin haastatellaan hoitolaitoksen työntekijöitä. He sopertavat hädissään hyväksyneensä, että heillä kaikilla on jo tuo virus. He tulevat kuumeisina töihin, kukaan ei testaa heitä, heillä ei ole sairaanhoitajan koulutusta eikä välineitä. Sairaalat eivät ota enää vanhuksia vastaan, eikä ruumisauto ehdi hakemaan kuolleita. Mitä heidän tulisi siis tehdä? Heitä ei pidetä sankareina samalla tavalla kuin lääkäreitä tai sairaanhoitajia. Heitä pidetään syyllisinä siihen, että

vanhukset kuolevat, vaikka hehän tekevät kaikkensa, että nämä pysyisivät hengissä. Madridissa kauppakeskuksen luistinrata on muutettu ruumishuoneeksi. Viileän ilman vuoksi ruumiit säilyvät siellä paremmin kuin tavallisessa varastossa. Armeijan autojen virta valuu luistinradan ovesta sisään. Ihmiset eivät saa hyvästellä läheisiään.

Istun sohvalla. Tuulee niin, että on aivan kuin talon rakenteet huojuisivat. Taivas on harmaa ja yksittäiset lumihiuataleet leijailevat ilmassa. Mieheni soittaa videopuhelun työpaikaltaan arkistosta. Hän istuu tietokoneen edessä maski päässään ja suojahanskat kädessään. Näyssä on jotakin apokalyptistä, mutta mieheni nauraa silti. Hän nauraa aina. Sairaalassa on kahdeksan kerrosta, mutta nyt tavanomaisessa toiminnassa on enää yksi suljettu osasto, kaikki muut tilat on otettu koronapotilaiden käyttöön. Jostain on tuotu lisää sänkyjä. Ehkä jostakin hotellista, mies tuumii. Hän oli nähnyt, kun sotilaat olivat kantaneet niitä pääovesta sisään. Sanon miehelle, että hänen olisi oltava erityisen varovainen sairaalalla ja muistettava desinfioida kätensä. Mies lupaa tehdä parhaansa.

Ajaudun syömään joka päivä samaa ruokaa, vihreitä linssejä, joiden päälle asettelen rucolanlehtiä ja kirsikkatomaatin puolikkaita. Maustan annokseni suolalla ja pippurilla, toisinaan lisään lautasen reunalle yksittäisen sitruunansiivun. En ole koskaan oikein välittänyt ruuanlaitosta. Mielikuvitukseni loppuu välittömästi, kun mietin, mitä minun tulisi ostaa kaupasta, ja vaihtoehtojen runsaus alkaa ahdistaa. Siksi on helpompaa ostaa aina samoja asioita. Joskus yritän seurata jotakin reseptiä, mutta se tuntuu työläältä. Aina kaapistani puuttuu tahini, soija tai aasialainen kalakastike, eikä reseptiä voi toteuttaa ilman niitä. Niinpä ostan netistä kolmekymmentä pakettia linssejä kotiin kuljetettuna, kaadan yhden

lautaselleni, lisään rucolan ja tomaatit, ja sillä tavalla elämäni pysyy hallinnassa.

Minusta tuntuu, että olen perinyt suhteen ruokaan äidiltäni. Äitini on kyllä aina puuhaillut keittiössä, mutta hänelle tärkeintä on ollut se, että ravinto on vähäkalorista, terveellistä ja edullista. Syömiseen liittyvää nautintoa ei kotonamme korostettu. Äitini idätti linssejä ja valmisti viiliä rasvattomasta maidosta. Jos meille oli tulossa vieraita, äitini uupui jo päiväkausia aikaisemmin. Hän pelkäsi, että jokin menisi vikaan, leivonnaiset eivät olisi hyviä tai verhot olisivat vinossa ja vieraat eivät viihtyisi. Äitini toisteli, miten työlästä ruokien valmistaminen oli ja mikä vaiva emännöinnistä aiheutui. Koko lapsuuteni ajan minulla oli kauhea nälkä. Toivoin, että kotonamme olisi tuoksunut pulla ja pihallamme olisi grillattu. Nuuhkin naapurien ikkunoista kantautuvia tuoksujia ja haaveilin lihavartaista, jotka olisi kieritelty maustekastikkeessa. Lempiruokiani olivat verimakkara, maksakastike ja lehmän sydäimestä tehty pata.

Auringonsäteet tunkeutuvat huoneeseen vaaleiden verhojen lävitse ja herään tavallista aikaisemmin. Pikkulinnut pyrähtelevät ikkunani alla. Ne taitavat olla varpusia. Muistan lukeeneeni jostakin, että varpuset ovat vähentyneet sitä mukaa kun pihapiirit ovat siistittyneet ja uudisrakentaminen on vienyt niiltä pesäkolot. Olen siis tyytyväinen, että sirkuttajia on yhä täällä. Selailen kalenteriani. Olen kirjoittanut sen lehdille, että tänä iltana menisin teatteriin, huomenna tapaisin ystävän ja ylihuomenna matkustaisin Barcelonaan. Istun kuitenkin sohvallani, tuijotan maisemaa ja mieleni on apea. Pari päivää sitten siirryttiin kesäaikaan, ja yhtäkkiä valoa tuntuu olevan paljon enemmän kuin ennen, mutta se ei ilahduta niin paljon kuin yleensä.

Lähden kävelyllä. Kierrän tutun reittini ja katselen, miten luonto valmistee kevättä. Puissa on pajunkissoja ja töyrällä nuokkuu leskenlehti. Puistoon talven aikana kertyneet oksat ja kepakot on haravoitu kujien varsille. Kadulla kiertää lakaisukone, sen humina peittää kaiken alleen.

Alkuillasta soitan jälleen miehelleni kysyäkseni, miten hän voi. Tällä kertaa hän on kotona eikä hänellä ole mas-
kia. Huomaan hänen kasvattaneen parran. Mies esittelee minulle parvekekasvit videon välityksellä. Appelsiinipuuhun on ilmaantunut pieniä valkoisia nappuja ja pelargoniaan on avautunut vaaleanpunainen kukka, se muistuttaa hieman perhosta. Kysyn, minkälaisia toimia mies on tehnyt palattuaan kotiin sairaalasta. Onko desinfiointu kädet, onko desinfiointu ovenkahvat, onko muistanut jättää kengät eteiseen, onko laittanut vaatteet pyykkiin? Mies sanoo, että hänellä on omat rutiininsa, että hän laittaa farkut ja takin aina muovipussiin ja ottaa ne jälleen esille, kun on aika lähteä käymään kodin ulkopuolella. Systeemi kuulostaa mielestäni epäkäytännölliseltä. Sanon, että moisella hän vain pahentaa tilannetta, että miksei hän voi laittaa vaatteita suoraan pyykkikoneeseen ja pestä niitä? Minua stressaa ajatella, että hänellä on erilaisia muovipussikyhäelmiä ympäri asuntoa, mutta mies sanoo, ettei hänen olisi pitänyt mainita asiasta, että minulle ei ikinä voi kertoa mitään, koska sitten alan määrällä häntä, ja niinpä tästä lähtien hän ei kertoisi, missä pussissa mikäkin on. Minä vastaan, että hän ei saisi tuohtua vaan hänen olisi selostettava jatkossakin, miten hän menettelisi. Olkoon sitten niin, sanoo mies sovinnonhalua äänessään. Hän kertoo vielä, että yläkerran mukava nainen oli tullut poikansa kanssa soittamaan ovikelloa. He olivat kysyneet, häiritseekö miestä, jos poika soittaa rumpuja kotona, koska nyt ei ole muutamaa paikkaa, jossa hän voisi harjoitella. Soita niin paljon kuin

haluat, kunhan et tule lattiasta läpi, oli mies sanonut. Jos joku on niin ystävällinen kuin he ovat, niin meteli ei haittaa, toteaa mies. Naapureiden lisäksi hän ei ollut jutellut kenenkään kanssa päiviin, oli vain ollut sulkeutuneena sisälle. Paitsi eilen kun hän oli huomannut, että tomaattikastike oli loppunut juuri kun hän oli tekemässä lasagnea. Kastiketta piti lähteä hakemaan kaupasta, sinne oli kilometrien jono, ja poliisi vahti jokaista kadulla liikkujaa. Lopulta hän oli jonottanut tunnin pieneen kulmapuotiin ja saanut haluamansa.

Sitten tulee hetkeksi hiljaista. Sanon olleeni hieman alakuloinen viime päivinä, sillä minua surettaa se, miten meidän lapsihaaveemme valuu hukkaan, juuri kun olin ymmärtänyt, ettei sen kanssa kannattaisi enää viivyttellä. Sitten alan jälleen itkeä. Se johtuu kai siitä, että olen katsonut liikaa uutisia, olen nähnyt liikaa hauta-arkkuja, liikaa hengityskoneita ja liikaa tilastoja kuolleista. Samassa kello tulee kymmenen, espanjalaisen kanavan uutiset alkavat jälleen ja sanon, että haluan katsoa ne. Miehen mielestä ei ole hyvä tuijottaa niin paljon uutisia, mutta minusta tuntuu, että minun on kuitenkin katsottava. Ja niin lopetamme puhelun ja seuraan taas, miten hauta-arkkuja kuljetetaan ja hengityskoneita asennetaan ja ambulanssit ajavat katuja pillit soiden. Uutisissa näytetään myös maailman hienoimpia nähtävyyksiä, jotka ovat nyt autioita, Plaza Mayor Madridissa, Fontana di Trevi Roomassa, Pisan kalteva torni ja Eiffel, kaikki tyhjillään. Nyt on nekin sitten nähty, minä ajattelen, enää ei tarvitse matkustaa niitä katsomaan, vaikka ei sen puoleen, en usko, että olisin matkustanut muutenkaan. En oikeastaan pidä nähtävyyksistä. Aina kun olen päätynyt sellaisen äärelle, olen tuntenut vain epämääräistä tyhjyyttä.

Selailen kanavia ja pysähdyn tuijottamaan luonto-ohjelmaa, joka käsittelee hyeenoita. Ohjelmassa seurataan

naarashyeenaa, joka elää klaanissa muiden naaraiden kanssa. Naaraat ovat suuria ja niillä on valtavat klitorikset. Koiraat sen sijaan ovat pieniksi kuihtuneita käppänoitä, joiden on luovutettava ruokansa ja makuupaikkansa naaraille aina pyydettyäessä. Hyeenanaaras makaa heinikossa ja sulkee nautinnollisesti silmänsä. Se ulvahtelee niin, että sen ääni kantautuu maata pitkin. Sitten se hieroo peräaukkoaan läheisiin puihin ja pensaisiin. Pistävän hajuinen tahna kertoo tunkeilijoille, missä menevät sen reviirin rajat. Yön pimeydessä hyeena lähtee saalistamaan muiden klaanilaisien kanssa. Hyeenat ajavat takaa gasellilaumaa, erottelevat laumasta heikon yksilön ja jolkottavat sen perässä. Ne raatelevat gasellin elävältä ja syövät sen suihinsa. Ne tappelevat lihanpaloista ja luista, pitävät kummaa ääntä aivan kuin nauraisivat. Hyeenat syövät gasellilta sorkat ja sarvetkin, ja lopulta ne oksentavat pieniä valkoisia kalkkipalleroita, joista erottuu muutama luunsiru ja karvakasa.

Saalistusretken jälkeen hyeenanaaras palaa kotipesälle omia reittejään. Matkan varrella se parittelee erään kiltin ja hyväntahtoisen koiraan kanssa. Ohjelmassa kerrotaan, että hyeenanaaraat eivät huoli koiraita, jotka tappelevat keskenään tai yrittävät yletä arvoasteikossa. Ne suosivat yksilöitä, jotka osaavat miellyttää naaraita. Joidenkin kuukausien päästä hyeenanaaras synnyttää kaksi poikasta pieneen luolaan, jonka se on varastanut maasialta. Synnytys on vaikea. Hyeena läähättää luolassa ja sen klitoris repeää, mutta onneksi se selviää silti hengissä. Poikasilla on jo syntyessään hampaat ja mustat silmätkin, joilla ne tuijottavat läpitunkevasti. Hyeena hoitaa niitä huolella ja antautuu lajitovereineen tappeluun lähelle hiipineen leijonan kanssa. Myöhemmin hyeena siirtää poikaset klaanin yhteiseen pesään, ja siellä ne jatkavat elämäänsä kohti aikuisuuden

päiviä. Lopuksi kuuluu vielä salaperäistä musiikkia, klaani jolkottaa savannin poikki ja aurinko laskee taivaanrantaan.

Aamulla herään puhelimen pirinään. Äitini soittaa ja selostaa, miten sanomalehti Karjalaisessa oli kerrottu, että 250 000 intialaista vaeltaa nyt kotiseuduilleen, vaikka heidän tulisi olla karanteenissa, että lehdessä oli ollut kuvakin, jossa intialaiset olivat nukkuneet sillan alla. Äitini puhuu myös gurusta, joka oli matkustellut ulkomailla, saarnannut sen jälkeen seuraajilleen ja tartuttanut tuhansia. Ihan älytöntä, sanoo äitini, joku ihmeen guru. Siellä ne vain järjestävät juhliaan ja halaavat kaikkia vastaan tulijoita, hän jatkaa. Sanon äidilleni, että olihan hänelläkin raamattupiirin kokoontuminen tiistaina ja varmasti hekin halasivat siellä toisiaan. Mutta äitini sanoo, että se nyt on aivan eri asia, että ne hindut ovat sentään erikoista väkeä. Samanlaisia ne ovat kuin kaikki muutkin, minä vastaan. Sitten emme jatka aiheesta enempää. Onko siellä sateista? kysyy äitini vielä. Ei kun aurinkoista, minä totean, mutta kylmä tuuli. Äitini mainitsee, että heidän kylässään sataa lunta. Okei, kerro isälle terveisiä, minä sanon. Pysytään terveinä, toivottaa äitini.

Kävelen päivittäisen lenkkini. Mies kahisevissa tuulihousuissa kävelee perässäni. Kuulen hänen housujensa suhinan ja kiihdytän askeleitani, että saisin kävellä rauhassa, mutta keinokuituinen sihinä seuraa kintereilläni. Vilkaisen taakseni ja näen, miten aurinko heijastuu tuulihousumiehen silmälasista. Olen kääntymäisilläni reittini puisto-osuudelle mutta huomaan miehenkin kääntyvän ja niin teen yhtäkkisen suunnanmuutoksen ja jatkan rantaa pitkin. Kuulen, miten suhina vaimenee samalla kun mies katoaa puiston siimekseen. Minua harmittaa, että jouduin vaihta-

maan reittiäni. Rantatiellä on liikennettä ja puiston rauha jää puuttumaan. Kävelen ripeästi, tuuli vihmoo kasvoja.

Kotona valmistan ateriani, kaadan linsit lautaselle, asette-
len rucolanlehdet niiden päälle ja sekoitan. Ryhdyn syömään
nälkäisenä, mutta samassa huomaan, että rucolaan on jäänyt
hiekkaa, joka narskuu nyt hampaissani. Yritän poimia rucol-
lat pois ja jatkan syömistä, mutta hiekka on sotkeutunut
linsseihin, salaatti on syömäkelvotonta ja joudun heittämään
sen kompostiin. Silmäilen vihamielisenä rucolapakettia ja
sysään senkin roskikseen. Sitten istun toimeettomana pöytäni
ääressä ja minusta tuntuu, että olen saavuttanut jonkinlaisen
tylsyyden lakipisteen. Päivistäni on kadonnut mielekkyys, on
aivan kuin eläisin muovipussin sisällä, ja yhtä hyvin vois
olla kuollut.

Seuraavana päivänä kävelylläni päätän, etten väistelisi
enää ihmisiä ja etten myöskään saisi syytellä heitä mieles-
säni, mikäli he eivät väistelisi minua. Vaihdan reittiä, kuljen
Korkeavuorenkatua ylös ja käyn leipomossa. Ostan pullan ja
syön sen kirkon edessä puistonpenkillä. Sen jälkeen menen
kauppaan ja ostan kummallisia ruokia. Ladon kassahihnalle
viininlehtikääryleitä ja härkäpapuja enkä desinfioi käsiäni
kauppareissun jälkeen. Illalla teen aterian, joka koostuu vaa-
leasta leivästä, paistetuista pavuista ja purkista ongituista
viininlehtikääryleistä, en tiedä mistä yhdistelmä tulee mie-
leeni, ehkä olen nähnyt kuvan jossakin mainoksessa.

Soitan ystävilleni ja pyydän heitä kävelyille. Eräs heistä,
entinen luokkatoverini ja kollega, ilmoittaa lähtevänsä mie-
lellään. Tapaamme Paavalin kirkon edessä. Harhailemme
kolme tuntia pitkin kylmää keväistä Helsinkiä, ihaste-
lemme lehdettömiä puita ja mutaista maata, kaikki tuntuu
kauniilta ja huomionarvoiselta. Lopuksi käymme Hämeen-
tien K-Marketissa, ostamme kaksi kaljaa ja pussin sipsejä.

”En ollut suostunut uskomaan, että elämä ilman lasta olisi tyhjää, olin vakuutellut itselleni, ettei niin ollut, mutta nyt joudun myöntämään, että ehkä sittenkin niin on. Elämässäni on aukko, siitä puuttuu jotakin.”

Hyeenan päivät on tarkka ja suorasukainen tarina lapsettomuudesta ja lisääntymisen ristiriitaisuudesta. Se kuvaa elämän yllätyksellisyyttä, ruumiiseen liittyvää häpeää sekä ajankulun väistämättömyyttä. Raikas ja omaperäinen teos johdattaa pohtimaan ihmiselämän lihallista ulottuvuutta, se kysyy, ovatko taiteilijuus ja lapsen saaminen yhteensovitettavissa ja mitä jälkeläiset oikeastaan merkitsevät. Ja toisaalta miksi mielikuvat äitiydestä herättävät niin usein vastenmielisyyttä, vaikka lasta kuitenkin toivoisi? Onko mahdollista antautua äitiydelle ja säilyttää samalla itsensä?



www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-6019-8

Kansi: Sanna Mander